

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Менеджмент» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки ЗВО СВО «Бакалавр» спеціальності 073 «Менеджмент».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: дослідження законів і закономірностей життєдіяльності організацій, організаційні, управлінські та міжособові відносини між працюючими в процесі виробництва.

Міждисциплінарні зв'язки: тісно пов'язана з дисциплінами «Маркетинг», «Реклама і рекламна діяльність аграрних підприємств», «Конкурентоспроможність підприємства», «Економіка підприємства», «Мікроекономіка», які вивчалися раніше.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Менеджмент» є вивчення основних положень менеджменту, ознайомлення з історичними та класичними концепціями менеджменту, вивчення основних управлінських функцій, формування комплексу знань щодо засад, принципів та методів ефективного менеджменту.

1.2. Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Менеджмент» є ознайомлення з основними історичними школами менеджменту; формування практичних навичок по аналізу зовнішнього середовища організації та прийняттю управлінських рішень; формування практичних навичок по ефективному виконання основних функцій менеджменту: планування, організація, мотивація та контроль; розвиток управлінських якостей; ознайомлення із сучасними концепціями менеджменту.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у здобувачів вищої освіти має бути сформовані наступні елементи компетентності:

знання:

- теорії управління, основні підходи та базові концепції сучасного менеджменту;
- методи прийняття управлінського рішення;
- основні функції менеджменту: планування, у тому числі стратегічне, організація, мотивація, у тому числі лідерство, та контроль.

вміння :

- вільно використовувати положення теорії менеджменту в науковому дискурсі;
- розрізняти основні школи та концепції менеджменту;
- складати плани та встановлювати цілі організації;
- застосовувати кількісні методи планування;
- аналізувати структуру організації;
- застосовувати основні інструменти мотивації;
- розвивати лідерські здібності;
- будувати комунікації та здійснювати контроль діяльності організації.

способи мислення:

- формування суджень – форми мислинневого відображення об'єктивної дійсності, яка полягає у ствердженнях наявності або відсутності ознак, властивостей або відносин у сфері менеджменту;
- пропонування міркувань – низки пов'язаних суджень, спрямованих на те, щоб з'ясувати істинність якої-небудь думки у сфері менеджменту, доведення її або заперечення;
- створення умовиводів – виведення з одного або декількох суджень в області менеджменту нового;
- генерування понять – пізнання сутності предметів і явищ у межах менеджменту в їх істотних зв'язках та відносинах, узагальнення їх істотних ознак.

професійні, світоглядні і громадянські якості:

- здатність використовувати знання, вміння та навички для теоретичного та практичного освоєння проблем і перспектив менеджменту та планувати, організувати, реалізовувати, презентувати відповідні наукові дослідження;

- ґрунтовні знання історичних засад розвитку теорії і практики менеджменту, ідейних вчень класиків менеджменту, фундаментальних постулатів та парадигм менеджменту, новітніх прогресивних тенденцій розвитку менеджменту;
- ґрунтовні знання класичного та сучасного наукового інструментарію дослідження соціально-економічних явищ та процесів у різних сферах менеджменту;
- здатність організовувати та проводити управлінські дослідження, використовуючи сучасну методологію та інформаційні технології;
- здатність застосовувати одержані знання з різних предметних сфер менеджменту для формулювання нових теоретичних трактувань і положень, практичних адресних рекомендацій і пропозицій;
- здатність виявляти та розуміти причинно-наслідкові зв'язки між економічними явищами та процесами у сфері менеджменту, ідентифікувати та оцінювати фактори впливу;
- ґрунтовні знання особливостей, інструментарію, новітніх напрямків менеджменту персоналу та здатність формувати ефективну сучасну систему менеджменту персоналу підприємства.

морально-етичні цінності:

- сформулювати уявлення про моральні цінності людини;
- здатність висловлювати своє судження про роль і значущість моральних цінностей у житті людини;
- формувати вміння аналізувати мотиви та вчинки людей, моделювати та розв'язувати ситуації, пов'язані з виконанням обов'язків у колективі;
- розвивати почуття відповідальності за свій вибір та наслідки вчинків;
- виховувати самостійність, волю, моральність.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 240 години / 8 кредитів ЄКТС.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Поняття і сутність менеджменту

Менеджмент як специфічна сфера людської діяльності. Сутність категорій „управління” та „менеджмент”. Управлінські відносини як предмет менеджменту. Менеджмент як система наукових знань. Менеджмент як мистецтво управління. Менеджери та підприємці – ключові фігури ринкової економіки. Спільне та відмінне між менеджером та підприємцем. Рівні управління, групи менеджерів. Сфери менеджменту: виробництво, фінанси, кадри, нововведення, облік, збут, зовнішньоекономічна діяльність. Існуючі парадигми менеджменту.

Методи досліджень: діалектичний, конкретно-історичний, системний підхід; моделювання: вербальне, фізичне, аналогове, математичне; науковий, експертний, соціологічні методи: анкетування, інтерв'ювання, тестування.

Тема 2. Розвиток науки управління

Історія розвитку управлінської думки у світі та в Україні.

Передумови виникнення науки управління. Класичні теорії менеджменту: школа наукового управління; класична (адміністративна) школа управління; школа людських відносин; школа поведінських наук; емпірична школа, школа „соціальних систем”, нова школа. Характеристика інтегрованих підходів до управління: процесний підхід; системний підхід; ситуаційний підхід.

Вклад у розвиток управлінської науки зарубіжних та вітчизняних вчених.

Розвиток управлінської науки в Україні.

Особливості формування сучасної моделі менеджменту в Україні.

Тема 3. Основи теорії прийняття управлінських рішень

Сутність управлінських рішень. Управлінське рішення як результат управлінської діяльності. Класифікація управлінських рішень. Умови прийняття управлінських рішень. Фактори, що впливають на процес прийняття управлінських рішень. Моделі прийняття управлінських рішень. Взаємозалежність рішень. Підходи до прийняття рішень. Різновиди технологій прийняття рішень. Якість управлінських рішень.

Тема 4. Планування як функція менеджменту

Сутність і зміст планування як функції менеджменту, його види та їхній взаємозв'язок.

Основні елементи системи планування. Етапи процесу планування: визначення місії та цілей, оцінка сильних та слабких боків організації, розроблення стратегії. Базові стратегії. Оперативне планування на засадах застосування адміністративних та економічних важелів. Тактика, політика, процедура, правила. Загальна характеристика бізнес-планування.

Поняття місії в управлінні та класифікація цілей організації. Ієрархічна підпорядкованість, субординація цілей організації. Традиційний процес постановки цілей. Концепція управління за цілями.

Тема 5. Організація як функція менеджменту

Сутність організаційної діяльності та її місце в системі управління. Поняття та складові організаційної діяльності.

Повноваження, обов'язки, відповідальність. Процес делегування повноважень і відповідальності. Типи повноважень: лінійні, функціональні. Вертикальна та горизонтальна структуризація управління. Скалярний процес. Вертикальна координація: прямий контроль, стандартизація. Горизонтальна координація: взаємні комунікації, тимчасові робочі групи, комісії. Департаменталізація. Взаємодія та взаємовплив структур організації. Сутність організаційної структури управління та їх роль в досягненні мети. Елементи структури. Види організаційних структур управління. Лінійні та функціональні організаційні структури управління. Комбіновані організаційні структури управління. Єдиноначальність: поняття, сутність. Централізація та децентралізація.

Принципи побудови організаційних структур управління. Фактори, які впливають на формування організаційної структури. Критерії оцінки організаційної структури управління. Методи вибору організаційної структури управління. Проектування організаційних структур управління. Формування структурних елементів.

Тема 6. Мотивування як функція менеджменту

Значення людського фактора в управлінні організацією. Психологічні та фізіологічні особливості працівника. Поняття мотивування. Принципи врахування інтересів у мотивації. Взаємозв'язок потреб, спонукань, цілей і заохочень працівника у процесі мотивації. Теорії та моделі процесів мотивування: змістовний та процесний підходи. Співставлення теорій мотивування. Засоби мотиваційного впливу. Стимулювання праці: цілі, принципи, види, форми.

Тема 7. Контролювання як функція менеджменту

Поняття контролю та його місце в системі управління. Принципи і цілі функцій контролювання. Етапи процесу контролювання: формування стандартів вимірювання, порівняння фактичного виконання зі стандартами, оцінка та регулювання. Модель процесу контролювання. Процес контролювання. Зворотній зв'язок при контролі. Види управлінського контролю.

Тема 8. Методи менеджменту

Сутність та класифікація методів менеджменту. Методи менеджменту як сукупність способів впливу керуючої системи управління на керовану. Економічні методи менеджменту. Адміністративні методи менеджменту. Соціально-психологічні методи менеджменту. Методи менеджменту як результат виконання функцій менеджменту. Механізм взаємодії методів, принципів та функцій менеджменту.

Тема 9. Влада і вплив в діяльності менеджера

Поняття та загальна характеристика лідерства. Керівництво як об'єднувальна функція менеджменту. Основні фактори та визначальні аспекти керівництва. Основи керівництва: вплив, лідерство, влада. Адаптивне керівництво. Влада як елемент примушення. Форми впливу та влади. Теорії лідерства. Типологія лідерів. Поняття стилю керівництва та континууму стилів керівництва. Характеристика та класифікація стилів керівництва. Фактори та передумови формування стилів керівництва. Критерії оцінки стилю менеджера. Особливості національних систем керівництва.

Загальна характеристика моделі сучасного менеджера.

Тема 10. Інформація та комунікації в менеджменті

Поняття та характеристика комунікацій. Різновиди „внутрішніх” та „зовнішніх” комунікацій. Перешкоди в комунікаціях. Зворотній зв'язок у процесі комунікацій. Засоби комунікацій, їх переваги та недоліки.

Комунікаційний процес, елементи та етапи процесу. Моделі комунікаційного процесу. Комунікаційні переваги.

Інформація, її види та роль в менеджменті. Носії інформації. Класифікація інформації. Вимоги, які пред'являються до інформації. Технологія інформаційної діяльності. Електронні засоби інформації.

Тема 11. Організаційні зміни та ефективність менеджменту

Сутність та основні параметри організаційних перетворень. Організаційні зміни та управління ними. Моделювання процесу організаційних перетворень. Опір змінам. Система подолання опору організаційних змін.

Сутність результативності та ефективності менеджменту. Економічна, організаційна та соціальна ефективність управління.

Показники економічної, організаційної та соціальної ефективності управління, їх склад і методи визначення.

Комплексний підхід до удосконалення управління організаціями.

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Бай С.І. Менеджмент організацій : [учеб. пособ.] / С.І. Бай. – К.: КНТЕУ. – 2008. – 174 с.
2. Басовский Л. Е. Менеджмент : [учеб. пособ.] / Л. Е. Басовский. – М. : ИНФРА-М, 2007. – 216 с.
Василенко В.В. Теорія та практика розробки управлінських рішень : [навч. посіб.] / В.В. Василенко. – К.: ПУЛ, 2002. – 420 с.
5. Виханський О.С. Менеджмент : [учеб.] – 3-е изд. / О.С. Виханський, А.И. Наумов. – М.: Гардарики, 2000. – 528 с.
6. Герчикова И.Н. Менеджмент : [учебник] / И.Н. Герчикова. – М.: ЮНИТИ, 2005. – 501 с.
7. Гудзинський О. Д. Менеджмент підприємницької діяльності : [навч. посіб.] / Гудзинський О. Д., Судомир С. М., Гуренко Т. О.; заг. ред. О. Д. Гудзинського; Ін-т підготов. кадрів держ. служби зайнятості України. – К. : ІПК ДСЗУ, 2010. – 321 с.

8. Друкер П. Ф. Задачи менеджмента в XXI веке : [текст] / П.Ф. Друкер – М.: Издательский дом «Вильямс», 2011. – 328 с.
9. Дункан Джек У. Основополагающие идеи в менеджменте: Уроки основоположников менеджмента и управленческой практики : [текст] / Дункан Джек У. [Пер. с англ.] – М.: Дело, 2006. – 272 с.
8. Завадський Й.С. Менеджмент: Management : [підруч.] / Й.С. Завадський. – [Т.1.] – К.: УФІМіБ, 2002. – 542 с.
9. Завадський Й.С. Менеджмент : Management: [підруч.] / Й.С. Завадський. – [Т.2.] – К.: Видавництво Європейського університету, 2002. – 640 с.

Додаткова

1. Кожушко Л. Ф. Менеджмент [навч. посіб.] / Л. Ф. Кожушко, Т. О. Кузнецова ; Нац. ун-т вод. госп-ва та природокористування. – Рівне : НУВГП, 2010. – 346 с.
2. Кузьмін О.Є., Мельник О.Г. Основи менеджменту: [підруч.] / О.Є.Кузьмін – К. : Академвидав, 2007. – 464 с.
3. Лепейко Т. І. Менеджмент [навч. посіб.] / Т. І. Лепейко, О. М. Миронова; Харк. нац. екон. ун-т. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2010. – 204 с.
4. Менеджмент : [учеб. пособ.] / Рук. авт. кол.: В.Г.Ильющенко и Г. К. Губерная. / – Донецк: ДонГУУ, 2008. – 439 с.
5. Менеджмент : [навч. посіб.] / за ред. С.І. Михайлова. – Вінниця: НОВА КНИГА, 2006. – 416 с.
6. Мескон М.Х. Основы менеджмента : [учеб. пособ.] / Мескон М.Х., Альберт М., Хедоури Ф. – М.: Дело, 2003. – 702 с.
7. Осовська Г.В. Основи менеджменту : [підруч.] / Г.В. Осовська, О.А. Осовський. – К.: «Кондор», 2006. – 664 с.
8. Охріменко А.Г. Основи менеджменту : [навч. посіб.] / А.Г. Охріменко. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 130 с.
9. Пилипенко С.М. Менеджмент : [навч. посіб.] / Пилипенко С.М., Пилипенко А.А., Оленко В.І. – Харків: Вид. ХДЕУ. 2002. – 208 с.
10. Потьомкін С. К. Менеджмент : [навч. посіб.] / Потьомкін С. К., Козлова І. М., Яндола К. О. ; Харк. нац. екон. ун-т. – Х. : ХНЕУ, 2009. – 276 с.
11. Райченко А.В. Общий менеджмент : [учебник] / А.В. Радченко. – М.: ИНФРА – М. 2005. – 384 с.
12. Рудінська О. В. Менеджмент : [навч. посіб.] / Рудінська О. В., Яроміч С. Л., Молоткова І. О. – Ніка-Центр, 2002. – 320 с.
13. Рульєв В.А. Менеджмент : [навч. посіб.] / В.А. Рульєв, С.О. Гуткевич. – К.: Центр учебної літератури, 2011. – 312 с.
14. Стадник В. В. Менеджмент : [підруч.] / В. В. Стадник, М. А. Йохна. – 2-ге вид., випр. і допов. – К. : Академвидав, 2010. – 472 с.
15. Туленков М. В. Сучасні теорії менеджменту : [навч. посіб.] / М. В. Туленков. – К.: Каравела, 2007. – 304 с.
16. Хміль Ф. І. Основи менеджменту : [підруч.] / Ф. І. Хміль. – К. : Академвидав, 2003. – 608 с.
17. Друкер П. Ф. Практика менеджмента : [текст] / П.Ф. Друкер – М.: Издательский дом «Вильямс», 2011. – 208 с.
18. Прийняття управлінських рішень : [навч. посіб.] / За ред. Ю. Є. Петруні. – 2-ге вид. – К.: Центр учебної літератури, 2011. – 216 с.
19. Бєсєдін М.О. Основи менеджменту: оціночно-ситуаційний підхід (модульний варіант) : [підручник] / М.О. Бєсєдін, В.М. Нагаєв. – К.: ЦНЛ, 2005. – 496 с.
20. Фатхутдинов Р. А. Управленческие решения : [учеб.] / Р. А. Фатхутдинов. – 4-е изд., перераб. и доп. – М. : ИНФРА–М, 2011. – 281 с.

21. Хмурова В. В. Менеджмент підприємницької діяльності : [навч. посіб.] / В. В. Хмурова ; Київ. нац. ун-т технологій та дизайну. – К. : КНУТД, 2011. – 247 с.
22. Черваньов Д. Менеджмент : Терміни, тексти, вправи, завдання. Навчальні конкретні ситуації (кейси). Проблематика курсових, випускних, дисертаційних робіт : [підруч.] / Д. Черваньов. – К. : Вид.-поліграф. центр «Київський університет», 2010. – 853 с.
23. Шегда А.В. Менеджмент : [навч. посіб.] / А.В. Шегда. – К.: Знання, 2002. – 583 с.
24. Эддаус М. Методы принятия решений : [учеб. пособ.] / М. Эддаус, Р. Стенсфилд. – К. : МАУП, 2000. – 256 с.

Інформаційні ресурси

1. Комп'ютерні технології і аграрна галузь [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.derevo.info>
2. Сайти періодичних видань: “Менеджмент”. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.management.com.ua>